

Brusel 13. listopadu 2023
(OR. en)

15151/23

SOC 743
EMPL 530
EDUC 421
ECOFIN 1143

POZNÁMKA

Odesílatel:	Předsednictví
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	Evropský semestr 2024: ekologické kolektivní vyjednávání – politická rozprava

S ohledem na politickou rozpravu na zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (EPSCO) dne 27. listopadu 2023 naleznou delegace v příloze poznámku předsednictví pro řízení rozpravy na výše uvedené téma.

POZNÁMKA PRO ŘÍZENÍ ROZPRAVY

„Ekologické kolektivní vyjednávání pro spravedlivou ekologickou transformaci“

Ústředními otázkami politického agendy Evropské unie a jejích členských států v současnosti jsou dekarbonizace ekonomiky, energetická účinnost, oběhové hospodářství a obecněji i změna klimatu. Dokladem toho je Zelená dohoda pro Evropu a jednotlivé iniciativy realizované v jejím rámci, jako je balíček „Fit for 55“, který přispívá k dosažení klimatické neutrality do roku 2050, jak je tento cíl stanoven v evropském právním rámci pro klima, a reformy a investice podporující ekologickou transformaci, včetně plánu *REPowerEU* a národních plánů pro oživení a odolnost vypracovaných v souvislosti s finančními prostředky v rámci nástroje *NextGenerationEU*.

Klíčovou výzvou naší doby, která má dalekosáhlý dopad na mnoho oblastí, včetně pracovních a sociálních záležitostí, je spravedlivý přechod ke klimatické neutralitě. Lepší zaměstnanost, důstojné pracovní podmínky a ochrana životního prostředí nemohou být aspekty, které si budou navzájem konkurovat. Naopak jsou vzájemně provázány, doplňují se a tvoří společnou agendu, která má sloužit blahobytu společnosti a potřebám podniků a pracovníků. Zelená dohoda pro Evropu a opatření zaměřená na budování sociální Unie musí být na všech úrovních řádně skloubeny a musí být vzájemně přínosné. Evropský pilíř sociálních práv rovněž uznává význam ekologické transformace a její dopad na sociální práva a na řešení problémů v oblasti zaměstnanosti.

Ekologická transformace přináší v oblasti podmínek zaměstnávání a pracovních podmínek příležitosti, ale také výzvy, které budou mít v nadcházejících letech stále výraznější dopad. Stejně jako v jiných oblastech musí při vymezování a provádění politik v oblasti životního prostředí a energetiky, ale obecněji rovněž všech politik týkajících se ekologické transformace kvůli jejich dopadu na pracovní podmínky a podmínky zaměstnávání hrát významnou úlohu sociální dialog mezi evropskými orgány, vládami a meziodvětvovými a odvětvovými sociálními partnery.

Z tohoto důvodu byly v doporučení Rady ze dne 16. června 2022 ohledně zajištění spravedlivé transformace na klimatickou neutralitu, jehož cílem je znovu posoudit socioekonomické dopady ekologické transformace, členské státy vyzvány, aby přijaly a v úzké spolupráci se sociálními partnery provedly balíčky opatření na podporu spravedlivé transformace. Zejména se má za to, že balíčky politických opatření jsou rozhodující při vypracovávání opatření na podporu osob, odvětví a území, které jsou ekologickou transformací zasaženy nejvíce. To platí zejména v situaci, kdy sociální politiky zaměřené na řešení transformace energetiky jsou ve většině členských států stále ještě ve velmi rané fázi, přičemž klíčový význam při jejich efektivním rozvíjení má sociální dialog.

Jak bylo zdůrazněno ve sdělení Komise ze dne 25. ledna 2023 nazvaném „Posílení sociálního dialogu v Evropské unii: využití jeho plného potenciálu ke zvládnutí spravedlivých transformací“, mají smysluplný sociální dialog a účinné kolektivní vyjednávání zásadní význam pro nalezení vyvážených řešení, na něž se společně dohodnou podniky a odbory s cílem podpořit spravedlivý přechod k dekarbonizovanému hospodářství a prosazovat ekologickou a sociální Evropu.

Dále musí členské státy zajistit příznivé prostředí pro dvoustranný a třístranný sociální dialog, včetně kolektivního vyjednávání na všech úrovních, jehož součástí bude i systematické, smysluplné a včasné zapojení sociálních partnerů do tvorby a provádění politik v oblasti zaměstnanosti a politik v sociální oblasti a v relevantních případech i hospodářských a jiných veřejných politik, a to i v rámci evropského semestru.

Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) na svém plenárním zasedání dne 14. června 2023 přijal stanovisko nazvané „Ekologické kolektivní vyjednávání: osvědčené postupy a výhledy do budoucna“¹.

EHSV v tomto stanovisku konstatuje, že „podniky a pracovníci musí mít odpovídající možnosti zapojení do podporování ochrany životního prostředí a boje proti změně klimatu“. Jedním ze způsobů, jak věnovat pozornost ekologické transformaci, je podpora ekologického kolektivního vyjednávání, přičemž je třeba respektovat úlohu vnitrostátních pracovněprávních vztahů a autonomii sociálních partnerů.

¹ <https://www.eesc.europa.eu/cs/our-work/opinions-information-reports/opinions/green-collective-bargaining>

EHSV je toho názoru, že diskuse o environmentálních otázkách v rámci kolektivního vyjednávání se týká doložek (jak jsou uvedeny v příkladech obsažených v přílohách k výše uvedenému stanovisku), jež mohou být předmětem vyjednávání mezi sociálními partnery v rámci kolektivních smluv, které mají přímý a nepřímý dopad na životní prostředí. Tyto doložky se mohou mimo jiné týkat:

- a) dopadu činnosti podniků na životní prostředí;
- b) ochrany pracovníků před dopady životního prostředí a změny klimatu;
- c) dopadu ekologické transformace na činnost podniku, pokud jde o organizaci práce, změnu profesních profilů a dovedností zaměstnanců;
- d) interního monitorování zaměřeného na naplňování podmínek uvedených v písmenech a), b) a c).

EHSV v rámci závěrů a doporučení uvedených v jeho stanovisku vyzývá Unii a členské státy, aby dále podporovaly opatření a iniciativy, které podniky a pracovníky motivují k tomu, aby se přizpůsobili ekologické transformaci, a aby kromě dalších opatření rovněž zvažili vytvoření funkce určených zaměstnanců, kteří budou působit jako zástupci pro environmentální transformaci nebo jako kontaktní osoby pověřené otázkami souvisejícími s environmentální a ekologickou transformací na pracovišti.

Na evropské meziodvětvové úrovni se ekologickou transformací a s ní souvisejícími výzvami pro svět práce zabývalo například prohlášení evropských sociálních partnerů ze dne 30. května 2017 o využití potenciálu zelené ekonomiky pro vytváření pracovních míst² nebo doporučení ze dne 9. prosince 2021 o oběhovém hospodářství v rámci sociálního dialogu³.

Navzdory několika výše uvedeným iniciativám by úloha sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání při řízení a zajišťování spravedlivé ekologické transformace mohla být dále posílena.

² https://www.buinessurope.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/social/2017-05-30_european_social_partners_statement_on_greening_economy_for_jobs_creation.pdf

³ https://resourcecentre.etuc.org/sites/default/files/2021-11/Final%20report%20circular%20ecenomy_Recommendations_v3_0.pdf

S ohledem na některé stávající dohody v několika evropských odvětvích a podnicích, které jsou ve výše uvedeném stanovisku EHSV zmíněny, je nezbytné pokročit směrem k ekologickému kolektivnímu vyjednávání, v jehož rámci budou mít sociální partneři na různých úrovních vyjednávání významnou úlohu při zajišťování toho, aby podniky zvyšovaly svou udržitelnost, odolnost a produktivitu a angažovaly se v oblasti důstojné práce.

Obsahem ekologického kolektivního vyjednávání by mohly být tyto aspekty:

- dopad ekologické transformace na zaměstnanost a na územní a sociální soudržnost;
- vytváření zelených pracovních míst;
- přechody mezi různými odvětvími činnosti a získávání nezbytných dovedností a potřebná změna kvalifikace pracovníků;
- mobilita ve městech za účelem přístupu na pracoviště;
- energetická účinnost ve výrobní činnosti a při výkonu práce;
- informování pracovníků a konzultace s nimi prostřednictvím jmenování zástupců pro ekologickou transformaci nebo jejich účasti ve specializovaných výborech;
- odborná příprava jednajících stran v rámci kolektivních smluv zaměřená na oblast životního prostředí.

Všechny tyto otázky by měly být řešeny z genderového hlediska.

Kromě toho je třeba se zamyslet rovněž nad úlohou kolektivního vyjednávání ve vztahu k vytváření spravedlivých pracovních podmínek a prevenci pracovních rizik v souvislosti se změnou klimatu, jako jsou období extrémních teplot nebo jiné nepříznivé povětrnostní jevy, a to vzhledem k jejich výraznému dopadu na zdraví a bezpečnost pracovníků.

V neposlední řadě může být ekologické kolektivní vyjednávání vhodným nástrojem k prosazování větší demokracie na pracovišti a může zároveň umožnit, aby se Zelená dohoda pro Evropu a sociální Unie vzájemně doplňovaly, a to i s ohledem na cíle stanovené v pilíři sociálních práv.

V této souvislosti vybízíme ministryně a ministry, aby si vyměnili názory na tyto otázky:

- Jak může kolektivní vyjednávání podpořit boj proti změně klimatu, zvýšit environmentální udržitelnost a přispět ke spravedlivému přechodu ke klimatické neutralitě? Jsou ve vašem členském státě k dispozici nějaké aktuální zkušenosti a osvědčené postupy v oblasti ekologického kolektivního vyjednávání?
 - Jaká opatření by Unie, členské státy a sociální partneři mohli při respektování autonomie sociálních partnerů přijmout na podporu ekologického kolektivního vyjednávání? Jakou úlohu by mohl hrát evropský semestr?
-